

آموزشگاه فنی و حرفه ای
دختران گرگان «مانده»

نامه درس:

پایگاه داده

Email: ms.pegah.karimi@gmail.com

پگاه کریمی

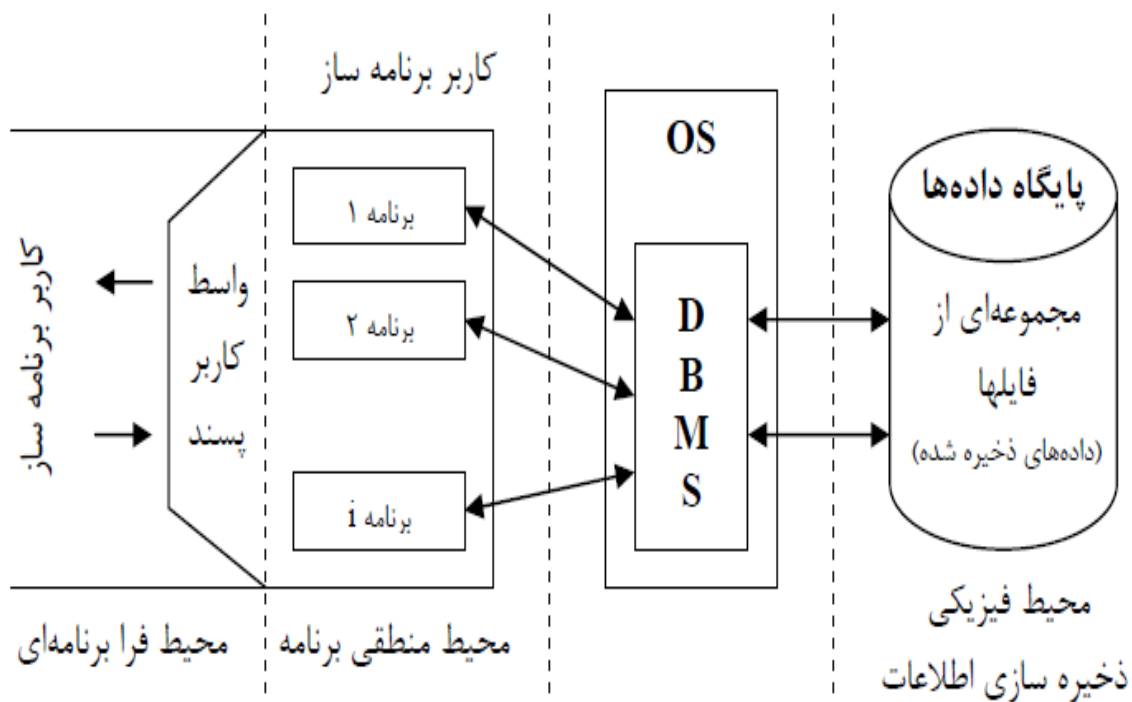
سیستم مدیریت پایگاه داده (DBMS) Data Base Management System

سیستم مدیریت پایگاه داده (DBMS) یکی از سیستم های ذخیره و بازیابی اطلاعات است و یکی از نرم افزار های واسط

بین محیط فیزیکی ذخیره و بازیابی و محیط منطقی برنامه سازی می باشد.

پایگاه داده ها تحت کنترل متمرکز نرم افزاری به نام سیستم مدیریت پایگاه داده DBMS ایجاد و بهره برداری می شوند.

DBMS به برنامه ساز امکان می دهد تا پایگاه داده های خود را تعریف کرده و در آن عملیات خود را انجام دهد.

شکل ۱-۱: DBMS نرم افزار واسط ذخیره و بازیابی اطلاعات

سیستم مدیریت پایگاه داده (DBMS) Data Base Management System

نرم افزار DBMS از نمای بیرونی از دو واحد تشکیل شده است:

- واحد پردازشگر پرسش ها و برنامه های کاربردی

- واحد ایجاد و مدیریت داده های ذخیره شده

نرم افزار DBMS از نمای درونی از سه لایه تشکیل شده است:

- هسته

- تسهیلات نرم افزاری

- مدیریت محیط پایگاه داده

دلایل ایجاد سربار (فزونکاری) در DBMS عبارتند از:

۱. لزوم اعمال قواعد جامعیت ۲. لزوم انجام تبدیلات بین سطوح ۳. لزوم اعمال ضوابط ایمنی

وظایف سیستم مدیریت پایگاه داده‌ها (DBMS)

وظایف DBMS در سیستم های مختلف تا حدودی متفاوت بوده و بستگی به نوع کاربران آن دارد. اما به طور کلی این وظایف عبارتند از:

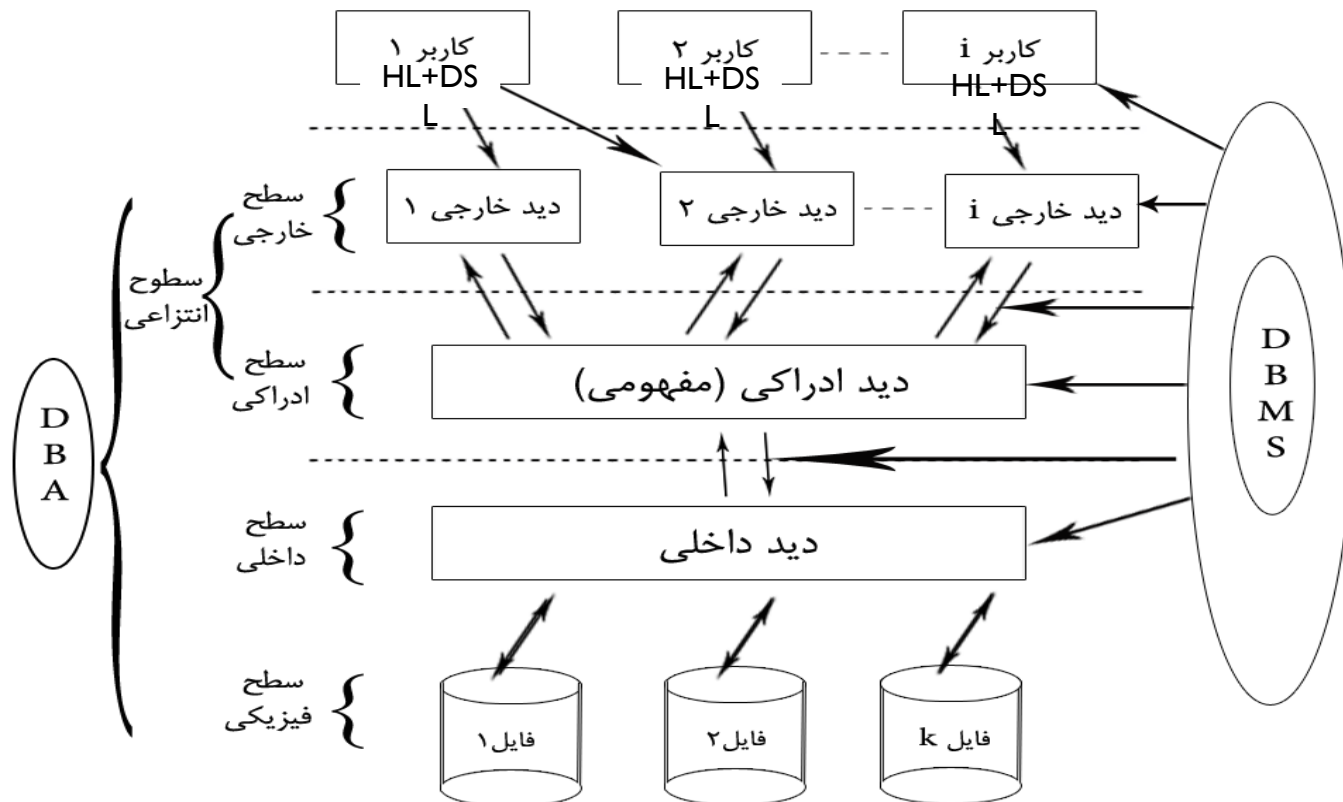
۱. امکان تعریف پایگاه داده	۶. تامین تسهیلاتی برای کاربر به منظور توسعه سیستم
۲. امکان ایجاد پایگاه داده	۷. امکان سازماندهی مجدد
۳. امکان دستکاری داده ها	۸. کنترل امنیت و جامعیت داده ها
۴. بازیابی پایگاه داده	۹. ایجاد دیکشنری داده ها
۵. بهنگام سازی پایگاه داده (عملیات درج، حذف و جایگزینی)	۱۰. امکان کنترل کارائی

مزایای استفاده از DBMS

- جداسازی تعریف داده ها از برنامه (نرم افزار)
- طراحی بر اساس یک مدل ساده
- استقلال داده و دسترسی بهینه
- کاهش زمان توسعه نرم افزار
- جامعیت و امنیت داده ها
- مدیریت واحد داده ها
- دسترسی های موازی
- پشتیبانی از دیدهای مختلف چندگانه

ارتباط بین سیستم مدیریت پایگاه داده و سطوح معماری پایگاه داده

معماری پیشنهادی ANSI

• به ارتباط بین سیستم مدیریت پایگاه داده و سطوح معماری پایگاه داده توجه فرمایید:

انواع معماری سیستم پایگاه داده

• نحوه ترکیب اجزای سیستمی، شامل حداقل یک پایگاه داده، یک سیستم مدیریت پایگاه داده، یک سیستم عامل، یک کامپیوتر با دستگاه های جانبی و تعدادی برنامه کاربردی و کاربر را، معماری سیستم پایگاه داده می گویند.

• معماری پایگاه داده بستگی به دو عنصر اصلی سخت افزار و نرم افزار مدیریت پایگاه داده دارد، البته عوامل دیگری هم در این طراحی دخالت دارند از جمله:

موقعیت جغرافیایی کاربران، نیازهای کاربران، حجم داده ها، موقعیت مکانی داده ها

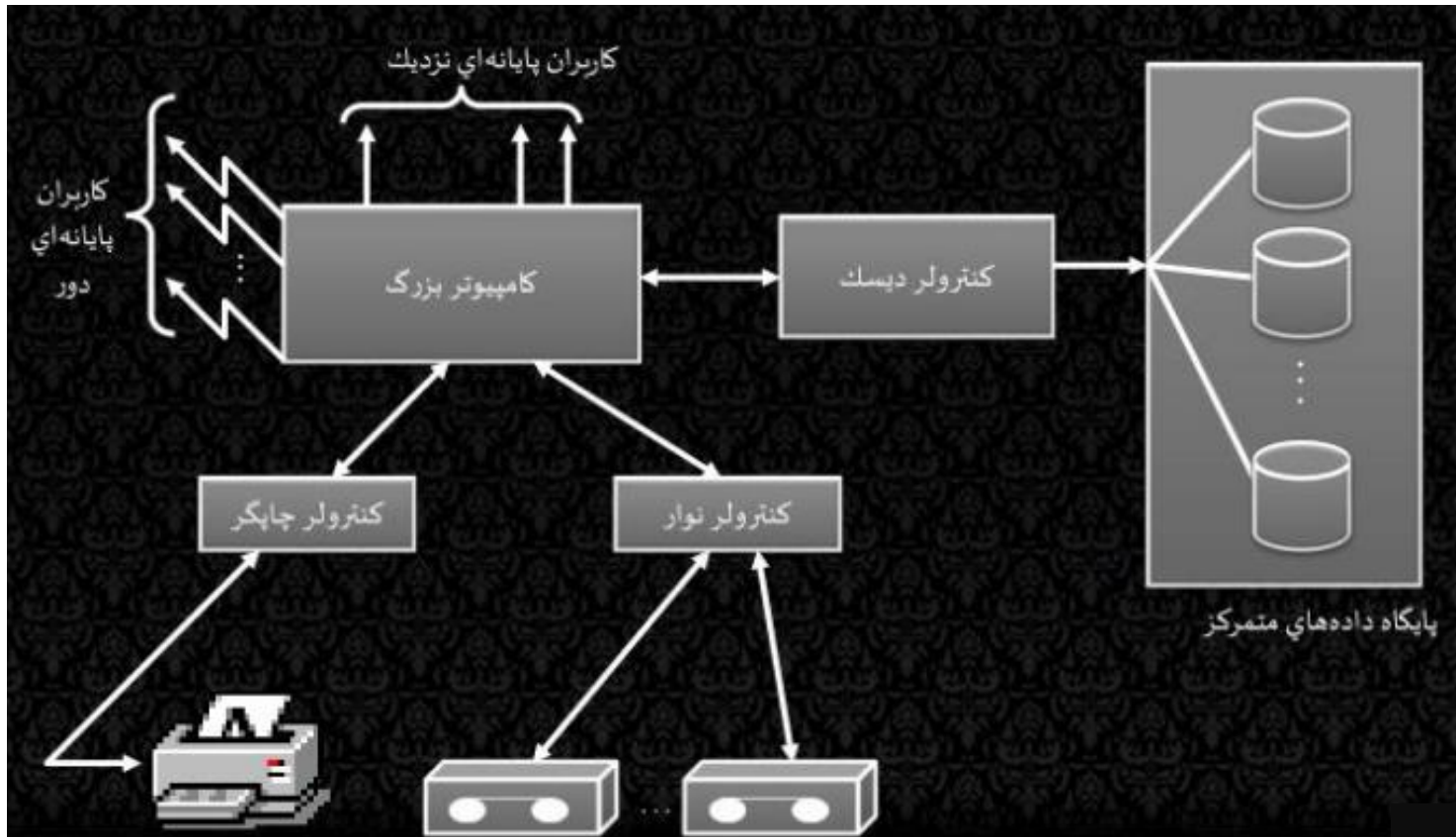
• در اساس دو نوع معماری برای سیستم پایگاهی وجود دارد:

معماری متمرکز و معماری نامتمرکز

معماری متمرکز

- در این معماری یک پایگاه داده ها روی یک سیستم کامپیوتری و بدون ارتباط با سیستم کامپیوتری دیگر، ایجاد می شود. برای کاربردهای کوچک مناسب است.

معماری نامتمرکز

انواع معماری نامتمرکز عبارتند از:

- معماری سیستم پایگاهی مشتری-خدمتگذار (سرویس دهنده- سرویس گیرنده)
- معماری سیستم پایگاهی توزیع شده
- معماری با پردازش موازی
- معماری چند پایگاهی
- سیستم پایگاهی همراه

➤ در ادامه معماری سیستم پایگاهی مشتری-خدمتگذار و معماری سیستم پایگاهی توزیع شده توضیح داده خواهد شد.

معماری مشتری-خدمتگزار

هر معماری که در آن قسمتی از پردازش را یک برنامه، سیستم یا ماشین انجام دهد و انجام قسمت دیگر از پردازش را از برنامه دیگر بخواهد، معماری مشتری خدمتگزار خواهد بود.

در واقع وظایف سیستم به دو دسته تقسیم خواهد شد:

۱. دسته ای که انجام آن بر عهده سرور خواهد بود.

۲. دسته ای که انجام آن توسط مشتری خواهد بود.

معماری مشتری-خدمتگذار

معماری از نظر تعداد مشتری و خدمتگذار:

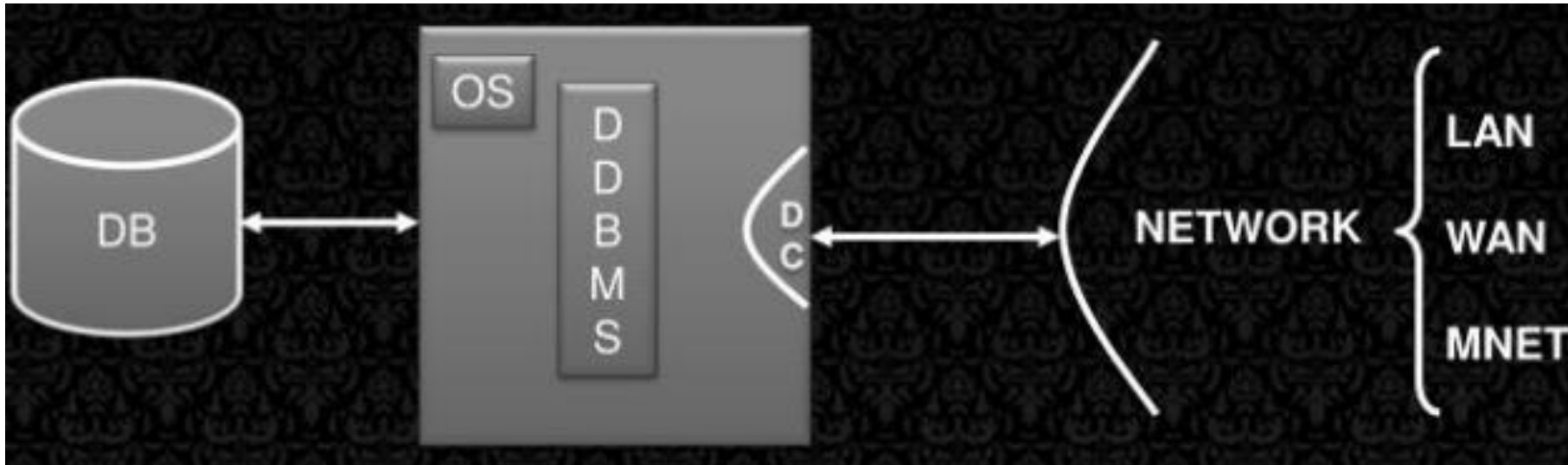
- یک مشتری - یک خدمتگذار
- یک مشتری - چند خدمتگذار
- چند مشتری - یک خدمتگذار
- چند مشتری - چند خدمتگذار

مزایای معماری مشتری-خدمتگذار نسبت به معماری متمرکز:

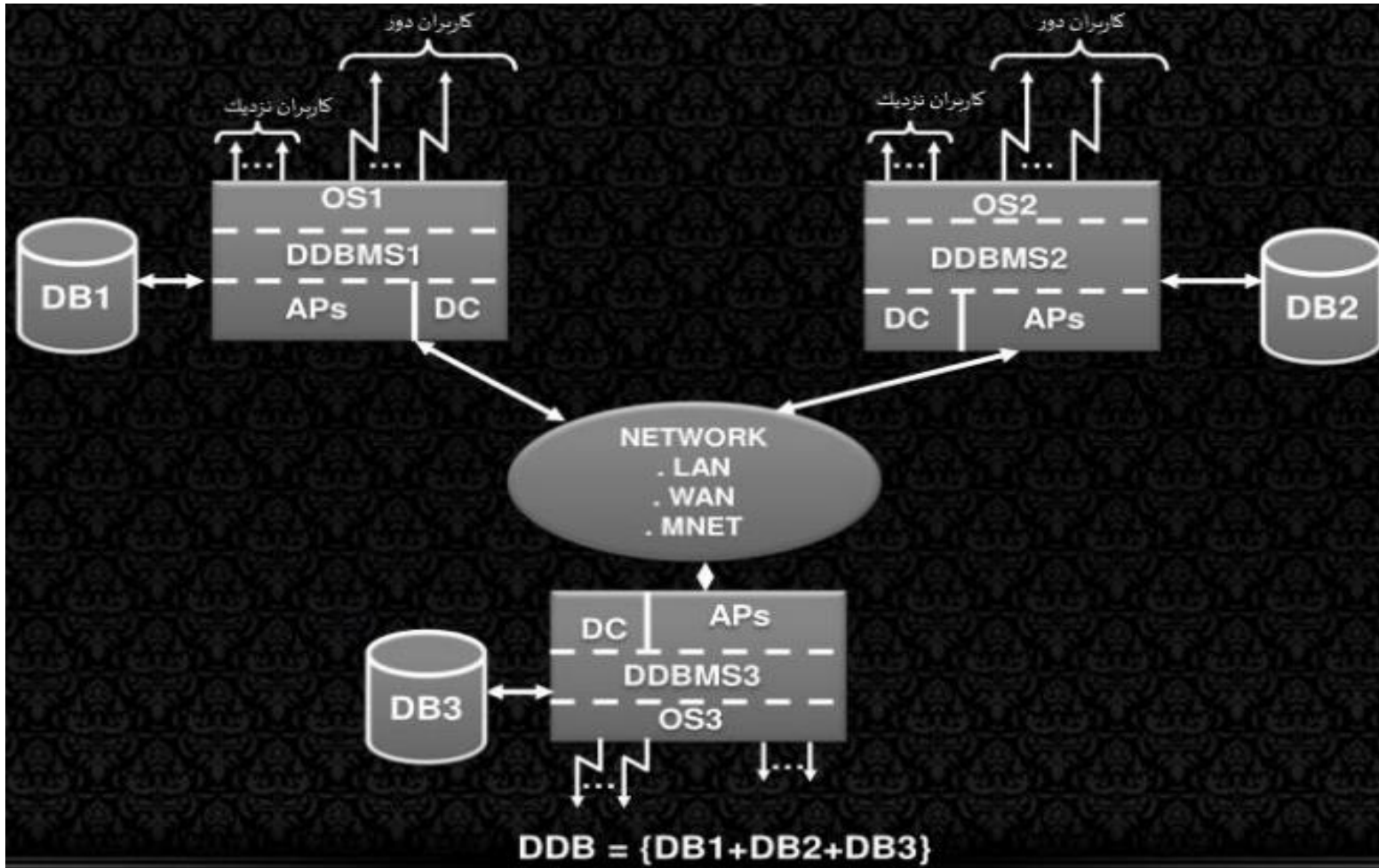
- تقسیم پردازش
- کاهش ترافیک شبکه (در معماری حول شبکه)
- استقلال ایستگاه های کاری
- اشتراک داده

معماری توزیع شده

- این معماری از ترکیب دو تکنولوژی پایگاه داده و شبکه معماری توزیع شده حاصل می شود.
- پایگاه داده های توزیع شده یعنی مجموعه ای از چند پایگاه داده بهم مرتبط و توزیع شده روی یک شبکه که از نظر کاربران، پایگاه واحدی است.

معماری توزیع شده

معماری توزیع شده با سه سامانه:

مزایای معماری سیستم پایگاهی توزیع شده

- سازگاری و هماهنگی با ماهیت سازمان های نوین.
- کارایی بیشتر در پردازش داده ها به ویژه در پایگاه داده های بزرگ.
- دستیابی بهتر به داده ها.
- اشتراک داده ها.
- افزایش پردازش موازی.
- کاهش هزینه ارتباطات.
- تسهیل گسترش سیستم.
- استفاده از پایگاه داده های از قبل موجود

مقایب معماری سیستم پایگاهی توزیع شده

- پیچیدگی طراحی سیستم.
- پیچیدگی پیاده سازی.
- کاهش کارایی در برخی موارد.
- هزینه بیشتر.
- مصرف حافظه بیشتر.

منابع:

[۱] ارومائی رانکوهی سیدمحمدتقی، مفاهیم بنیادی پایگاه داده‌ها، ویراست چهارم، انتشارات جلوه، تهران، ۱۳۹۴

[۲] حق جو، مصطفی، بانک اطلاعات علمی - کاربردی، ویراست سوم، دانشگاه علم و صنعت ایران، ۱۳۹۲

[۳] مقسمی، حمیدرضا، پایگاه داده‌ها، گسترش علوم پایه، تهران، ۱۳۸۸

[۴] فرشید شیرافکن، جزوه پایگاه داده‌ها

[۵] An Introduction to Database Systems (8th Edition),
by C.J. Date, [Jul-2003]